

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput III. Demonstratur opinativam probabilitatem christianarum
actionum regulam non esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

CAPUT III.

Demonstratur opinativam probabilitatem christianarum actionum Regulam non esse.

Recentiorum Casuistarum plerique Evangelicæ legis loco statuerunt legem probabilitatis opinionum, quam tuta conscientia sequi liberum esse docent. Isthæc vera est corruptæ Moralis Christianæ origo; etenim si doctrina hæc prævalet, taceat Evangelium oportet, ut diximus, nihilque certi in morum scientia reliquum erit. Quapropter illam mihi pro virili confutandam esse arbitror, atque hinc Moralis Christianæ tractandæ initium sumere. Antequam tamen ad hanc doctrinam examinandam accedo, nonnulla sunt perpendenda.

Primo itaque ajo, si opiniones absolute in seipsis spectentur, veræ illæ sunt aut falsæ, neque harum ullæ sunt probabiles; falsum enim probabile esse non potest, & verum probabilitatem superat; cum sit certum. Si vero hæc ad nostrum comparentur intellectum, aliquarum veritatem aut falsitatem cognoscemus, nonnullarum autem neque veritas neque falsitas perfecte innotescet; quod quidem ab hominum oritur ignorantia. Verumtamen Deo aut veræ sunt aut falsæ, quales enim in seipsis sint, ille cognoscit. *Varietas opinionum, inquit Tertullianus, venit ex ignorantia veritatis.* Quare, ut proprie loquamur, nihil est in Ethica pure probabile; sententia quælibet in se vera est aut falsa, quamvis earum veritas & falsitas non æque ab omnibus agno-

agnoscatur. Hinc nonnulla, quæ rudioris ingenii hominibus sunt probabilia, hominibus ingenii acutioris vera sunt aut falsa: quod si sufficiens cunctis adesset lumen, veritatem falsitatemve statim agnoscerent: sed ut superbas hominum mentes Deus deprimat, lumen hoc neque semper, neque omnibus concedit. Fateor igitur probabiles existere opiniones, licitumque interdum esse illas sequi; sed harum opinionum pleræque speculativæ sunt, non practicæ, ita ut vere probabiles opiniones pauciores sint, quam recentiorum Casuistarum censent plerique, qui de omni fere quæstione problematice disputant. Illicitam hi actionem quamdam pronunciant, licitam alii eandem esse contendunt: idem quoque Auctor sæpe mutat sententiam, affirmativæ modo adhæret, modo negativam tuerur. Una est veritas, quæ sententias nunquam mutat, aut verba. *Hæc est veritatis integritas, & quæ ei debetur disciplinæ plenitudo, & æqualitas timoris, & fides obsequii, non mutare sententiam, non variare iudicium.* (*Tert. de Spectac. c. 20.*)

Fateor insuper probabiles existere opiniones, quas sequi licet; sed iste neque tam multæ sunt, neque illius naturæ, cujus iidem Casuistæ esse arbitrantur. De speculativis quotidie in scholis disputatur, harumque utramlibet sequi licet, quin attente admodum examinetur, utra sit probabilior. Non idem de practicis opinionibus ferendum est iudicium, ut Christianorum vita recte instituat. Probabiles sequi licitum affirmo, quando nostra officia illæ adjuvant, quando

conscientiæ nostræ consulunt, & quando certitudinem moralem efficiunt. Non igitur probabilitas, sed certitudo moralis reflexe suborta actionem cohonestat, & agentem a temeritate excusatur. An & qualem probabilitatem moralis isthæc certitudo sequatur, ex dicendis palam fiet.

Secundo animadvertere oportet, eam opinionem *tutam* esse, quæ a periculo peccandi removet; *tutior*, quæ magis removet; *minus tutam*, quæ minus removet. Illa autem opinio censetur *magis* ab ejusmodi periculo *removere*, quæ legem asserit, ejusque observantiam urget; *minus removere*, vel omnino non removere (a), quæ legem negat, hominisque libertati favet. Securitas itaque a probabilitate caute est distinguenda. Opinio quæ tutior, non eo ipso probabilior; & econtra. Exempli gratia, tutius ad salutem est homini, qui sibi necessaria aliunde habet, pauperibus pecuniam suam elargiri, quam censum ex illa constituere, quem contractum veteres quidam Doctores usurarium putant; attamen probabilius est hosce contractus iniri posse, dummodo præscriptæ in iis regulæ serventur.

Ter-

(a) Duplici adhuc sensu quædam opinio *minus tuta* dicitur. 1mo *comparative*, i. e. minus tuta, quam altera, qua cum hic & nunc comparatur: 2do *adversative*, i. e. omnino non tuta; eoquod principia ejus tam directa, quam reflexa prudens seu certum de honestate dictamen progignere in intellectu nequeant. Non priore, sed posteriore sensu opinio minus probabilis in conspectu probabilioris *minus tuta* apud Probabilioristas audit.

Tertio sciendum quid sit probabilitas; fir-
mius enim disputationis fundamentum est rei,
qua de agitur, vera definitio. Casuistæ, qui
probabilitatis doctrinam primi ediderunt, ita il-
lam definiunt: Probabilis opinio illa est, quæ
rationabili nititur fundamento, sed non omnino
certo. Illud autem juxta illos rationabile est fun-
damentum, quod, licet non absque erroris me-
tu, hominis prudentis, qui agere vult consen-
sum trahat, illum tamen ad hunc consensum
præstandum inclinât; quem dum præstat, sapien-
tes cuncti judicant prudenter ab illo præstari.
Definitio hæc, licet admittatur, probabilitatis ta-
men Patronos nequidquam juvat. Nam nega-
mus consensum hunc prudenter præstitum, &
prudenter agi, dum opinio eligitur minus pro-
babilis, Dei legi minus conformis, ad obti-
nendam salutem minus tuta, & illa deseritur,
quæ præcepto magis est consentanea, & ad sa-
lutem tutior. Casuistarum nonnulli ajunt non
modo opinionem esse probabilem, quando ejus-
dem auctor veram eam esse dicit, & probabili-
ratione firmat; sed probabilem quoque esse, li-
cet neque Doctor qui eam profert, neque alius
quispiam veram asserat; doctrina siquidem, quam
nemo unquam probavit, vel rejecit, lectorum
forte sibi consentientem reperiet. Isti præterea
Casuistæ docent, quamvis opinio illa a cunctis
Doctoribus expresse rejiciatur; nihilo tamen
minus, si quis viderit rationem, qua illa nititur,
non satis infringi, opinionem adhuc probabilem
censeri posse. Alii rursus ita illam definiunt: Opi-
nio probabilis est assensus intellectus in propo-

fictionem, quæ rationi, aut gravi auctoritati innititur, quamvis timor aliquis superfit, ne vera sit contraria opinio. Hinc probabilior opinio illa est, quæ graviori nititur fundamento, minus vero probabilis, cujus minus grave est fundamentum; & quæ ideo ad falsitatem magis quam ad veritatem videtur accedere, & quam revera falsam potius quam veram arbitramur.

Quarto juxta recentiores Casuistas, ut opinio probabilis censeatur, contradictoriam probabilem quoque esse oportet. Antiqui vero Theologi nullam censuere probabilem opinionem, quæ non ab iis, qui sanum de rebus judicium ferunt, probari mereretur; adeo ut omnis minus probabilis opinio, cum sibi contradictorie opposita comparata, vere probabilis, seu digna approbatione esse desineret (a).

Præcipuis quatuor axiomatibus doctrinam suam omnem probabilitatis Auctores confirmant, quæ si breviter & clare pro virili examinavero, operæ pretium fecisse videbor.

Pri-

(a) Celebris est probabilitatis in *extrinsecam*, & *intrinsecam* divisio. Hæc ex momentis petitur Scripturarum, Patrum, Conciliorum, & Rationum, quibus opinio aliqua roborari videtur: illa *extrinseca* ex suffragio seu assensu gravium Auctorum opinioni accrescit. Quodsi opinio quædam *absolute* in se spectata gravibus auctoritatis & rationum fundamentis nitatur, *objective* probabilis: si in *certis circumstantiis* considerata, etiam ut talis inventa fuerit, *subjective* probabilis dicenda erit. Non raro contingit, ut opinio, quæ probabilitate *objectiva* pollet, a *subjectiva* deficiat.

Primum axioma est, quoties variae circa aliquam quaestionem probabiles adfunt opiniones, & veritum aliquid a nonnullis Auctoribus dicitur, ab aliis vero permissum, licet ex duabus hisce opinionibus alteram falsam esse oporteat, utramlibet tamen aequè tutam esse ad salutem, sive ea vera sit, sive falsa, *ut quaecumque duarum viarum, imo diversarum, homines inierint, recta tendant ad superos.*

Alterum axioma, quod ex primo proficiscitur, est, opinionem eligi posse minus probabilem minusque tutam, tutiore & probabiliore relicta. Quare si quando dubitemus, an aliqua actio peccatum sit necne, quamvis opinio asserens hanc esse peccatum, probabilior nobis videatur, & in eam intellectus propendeat; licitum tamen est ac tutum, actionem illam peragere, quam probabilius malam, & minus probabiliter bonam esse arbitramur.

Tertium axioma est, opinionem eam esse probabilem, quae rationi validae, aut gravi auctoritati innititur; minimeque requiri, ut haec duae conditiones simul adsint, cum alterutra sufficiat. (*Caramuel n. 137.*) Intrinsecam primam probabilitatem appellant, alteram extrinsecam.

Quartum axioma est, probabilem esse opinionem, & absque metu sequendam, si a gravibus quatuor Auctoribus doceatur: addunt plerique, unius tantum Doctores auctoritatem sufficere. Caramuel hoc axioma obstinate tuetur, exemplumque affert Casuistae cujusdam docentis, Religioso licere illum interficere, qui sui Ordinis

honorem calumniis inquinat. Ait præterea mala, quæ in Rempublicam ex opinione quadam derivari possunt, neque minus tutam reddere eandem posse; leges vero civiles, aut ecclesiasticas novis objici non posse Casuistarum opinionibus, quia cum sint hæ legibus posteriores, ab illis legibus damnari non potuerunt.

Duas insuper Auctor iste conclusiones statuit, quæ cunctos complectuntur errores, quibus hoc in negotio peccari potest. Prima hæc est, *opiniones omnes probabiles æque esse tutas*. Altera vero, *quamvis benigniores opiniones sint sæpe per accidens minus probabiles, illas tamen esse magis utiles magisque tutas*. Hinc summis Dianam extollit laudibus, quia nempe plerasque ille opiniones probabiles reddiderit, licitumque propterea sit ex ejusdem auctoritate illas deinceps sequi: illum idcirco appellat *Agnum Dei*, qui tollit peccata mundi. Si non enormis hæc est blasphemia, quæ demum erit? Eandem sententiam Casuista alter tuetur, audetque insuper docere, in mortis articulo nullatenus illum peccare, qui probabilem opinionem sequatur, licet probabiliorem magisque communem deserat; imo etiam si hæc probabilitas, sive extrinseca, sive intrinseca, foret levissima, quia videlicet sufficit ut probabilitatis terminos non egrediatur. (*Sanchez in Decal. l. 10. c. 9. n. 6.*) Addit alius, licere minus probabilem opinionem sequi, quæcumque demum adsint rationes, quæ contrariam probabiliorem esse suadeant, & quamvis revera probabiliorem hanc arbitremur; rationes enim, quas

quas nos refutare nescimus, ab aliis acutioris ingenii infringendas fore possumus, ac debemus judicare. Nihil ultra addendum superest, cum, si Auctoribus istis assentiamur, conscientiae suae dictamen sequi jam non oporteat.

Si in veterum Ecclesiae Conciliorum aliquo lecta fuissent haec axiomata singulos sibi aures, ne illa audirent, obturasse crediderim, sicuti in Nicææ Concilio fecerunt Episcopi, cum Arii libri legerentur, ille praecipue cui *Thalia* nomen, detestabilibus impietatibus scatens. Etenim possuntne aures christianae, veritatibus Evangelii affuetae, tam horribiles propositiones patienter audire? Non ne cunctis non modo christianae religionis institutionibus & Ecclesiae disciplinae sunt adversae, verum etiam Regnis perniciosae, vitae Principum, magistratum, ac privati cujuscunque hominis, qui in hominum societate vivat, periculosa? Id nos singillatim in Operis hujusce decursu prosequemur.

C A P U T IV.

Unus, vel pauci Recentiores Opinionem probabilem satis non reddunt.

Ut errorum summam conglobarent probabilitatis Magistri docuere, Auctoris unius auctoritatem, dummodo doctus ille sit, pius, probus, nec singulares opiniones passim doceat, sufficere ut opinio evadat probabilis, tutaque conscientia sequenda. Eorum ratio est, quia opinio illa censenda est probabilis, quae non levi